

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2022-302

28.3.2022

KNIF Trygghet Forsikring AS

Ulykke

Selv mord – unntak for akutt sinnsforvirring? fal. § 13-8.

Forsikrede begikk selvmord ved hengning. Forsikrede hadde tidligere samme dag mistet jobben etter å ha blitt avslørt i økonomisk utroskap mot sin arbeidsgiver. Forsikredes etterlatte anførte at selvmordet skyldtes en akutt sinnsforvirring, og viste til at forsikrede ikke var sinnslidende eller suicidal. Selskapet avslo krav om erstatning med henvisning til at det ikke var sannsynliggjort at forsikredes selvmord skyldtes en akutt sinnsforvirring av ytre årsak. Etter en konkret vurdering bemerket nemnda at selv om avsløringen om underslag/tap av arbeidet må ha vært en påkjenning for forsikrede, kunne nemnda ikke se at dette hadde ført til en akutt sinnsforvirring. Selvmord i seg selv er ikke et bevis for plutselig svikt i forsikredes tilregnelighet. Det var ikke sannsynliggjort at forsikredes selvmord skyldtes en akutt sinnsforvirring av ytre årsak og selskapet ble gitt medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede var gjennom sin arbeidsgiver omfattet av forsikringen "Annen ulykke", da han begikk selvmord 23.9.19.

Politidokumentene viser at forsikredes fraseparerte ektefelle tok kontakt med politiet kl. 22.15 samme dag. Hun var bekymret for forsikrede på grunn av samlivsbrudd for ca. 2 uker siden, og fordi forsikrede nylig hadde mistet jobben. Hennes siste kontakt med forsikrede var kl. 18.30, da han kjørte sønnen til fotballtrening. Han hadde deretter ikke svart på telefonen.

Forsikredes bil ble funnet på en forlatt parkeringsplass. Bilen var ulåst og nøkler og lommebok lå i bilen. Forsikrede ble funnet nær bilen hengende i en jekkestropp fra et tre, med en bratt skrent under seg.

Det ble ikke påvist sykkelige forandringer av betydning for dødens inntreden. Det ble ikke påvist alkohol (etanol), andre rusmidler eller legemidler som inngår i standard analyseprogram. Han døde ved kvelning ved hengning.

Klager krevde erstatning 1.10.19. I svaret redegjorde selskapet for forsikringsvilkårene og begrensningen ved selvmord. Selskapet ba om en nærmere beskrivelse av omstendighetene rundt dødsfallet og om eventuell dokumentasjon. Det kunne bli aktuelt å innhente politidokumenter og primærlegejournal.

Klager svarte at man ville sende en fullstendig oversikt over de faktiske forholdene etter bisettelsen.

Etter anmodning fra klager har forsikredes arbeidsgiver redegjort for hva som skjedde på arbeidsplassen, og hvordan forsikrede fremstod i tiden før og etter at det ble avdekket at han hadde gjort underslag. Daglig leder skrev 15.10.19:

Fredag 20.09 - Regnskapsmedarbeider (A) reagerer på "uvanlig" faktura fra ukjent leverandør. Det gjaldt fliser av en type vi ikke bruker, fra en leverandør vi ikke bruker. (Forsikrede) hadde da forsøkt å kontere denne fakturaen på prosjekt K, som er et prosjekt som så vidt har startet med grunnarbeider. (A) informerer regnskapssjef (B) som stiller spørsmål om dette. (Forsikrede) svarer at dette er feil kontering og foreslår å rette opp dette på fakturaen selv, uten å svare på hva som er riktig kontering.

Mandag 23.09 - Fakturaen er fortsatt ikke korrigert, og siden den er forfalt spør (B) igjen hvilket prosjekt dette gjelder. (Forsikrede) svarer (B) at første kontering var feil og at dette gjaldt en form for kompensasjon til kunde på et annet prosjekt (E. 2). (A og B) får mistanke om at noe skurrer, og gjør en stikkprøve av andre «uttak» gjort av (forsikrede). (A og B) finner flere "uvanlige" uttak gjort av forsikrede, fra en byggevareforretning i nærheten av bosted. Etter samtale med konsernsjef og økonomisjef, konfronterer jeg (forsikrede) med dette i en samtale mot slutten av dagen. Forsikrede erkjenner alle forholdene, og vi blir sittende å prate om underliggende årsaker forholdsvis lenge. Han nevner veldig lav selvtilit, dårlig kontroll på privatøkonomi (over mange år), svært høyt forbruk og pågående skillsmisseprosess. Han nevner også at han har gått til psykolog over lengre tid. (Forsikrede) var da i en prosess, som leder, med en annen medarbeider ift mulig underslag. Og dette må ha vært ekstra belastende for (forsikrede).

Vi avsluttet samtalen uten å konkludere, da jeg hadde behov for å konferere med andre. (Forsikrede) leverte så, på eget initiativ, en skriftlig oppsigelse.

Etter å ha konferert med andre internt (styret v/økonomisjef og to eiere), snakket jeg igjen med (forsikrede), og uformelt bekreftet at det riktige ville være å avslutte arbeidsforholdet.

Gjennom disse samtalene fikk jeg følelsen av at han var veldig lei seg, og at han så mørkt på situasjonen. Vi hadde en helt rolig tone hele veien, men jeg ble bekymret, og spurte han om vi skulle dra et sted sammen og fortsette praten, det svarte han at ikke var nødvendig. Jeg spurte også om jeg kunne ringe kone/mor (eller andre), da jeg var usikker på om han ville dele dette med noen, og det mente jeg var fornuftig at han gjorde. Dette ville han heller ikke at jeg skulle gjøre.

Om dette kan kalles psykisk ubalanse, er jeg ikke den rette til å vurdere, men jeg fikk som sagt en følelse av at han trengte å snakke med noen, og jeg tok derfor kontakt med C., selv om (forsikrede) ikke ønsket det.

(...)

På spørsmål fra et annet forsikringsselskap, har forsikredes fastlege i brev 7.11.19 (mottatt av selskapet 12.5.20) opplyst at forsikrede ikke hadde andre registrerte sykdommer, enn episodiske halssmerter, hoste, ryggsmarter, skuldersmerter etc., det meste for 8-10 år siden. På spørsmål om forsikrede var *"henvist til spesialist, psykolog, fysioterapeut, kiropraktor eller andre?"*, opplyste legen:

Pasienten var her til en samtale den 11.09.2019 og uttrykte da skuffelse over at ekteskapet kunne gå i oppløsning

Følte en viss depresjon men hadde en psykolog venn han kunne få samtaler hos

Klaget over vansker med å sove og fikk ... slik at han kunne få sove.

Psykolog K. har *"13.11.9"* (2019?) gitt en oppsummering av *"det som fremstår som relevante opplysninger fra hans journal og kontakten med undertegnede"*. Hun skriver:

(Forsikrede) kommer til første time hos meg den 25. Juli 2019.

Han kommer fordi han strever med sjalusi, sier han. ... Han ber om hjelp til å mestre sjalusien. Han sier at han også har et annet stort problem, som han føler tærer på selvfølelsen og det er at han har brukt penger han ikke har, til rent forbruk, lar seg lett friste. Dette har gått bra sier han, fordi han har en god inntekt, men han føler på dårlig samvittighet overfor sin kone.

Etter første samtale med han gjør jeg følgende vurderinger:

Status presens: Han fremstår upåfallende, er samlet og gir god blikkontakt. Snakker sammenhengende og gir rom til dialog.

Evaluerings: mann, (...) år gammel, adekvat i samtale, ingen tegn på realitetsbrist eller alvorlig sinnslidelse.

Symptomer i form av overdreven sjalusi, problemer med impulskontrollen og selvdisiplin, redusert

selvfølelse, katastrofetanker rundt partners mulige utroskap. Mild grad av depresjon, han fungerer angivelig i hverdagen og i arbeidslivet.

Suicidfare: Han svarer på direkte spørsmål at han ikke har tanker om å ta livet sitt, han sier at han har håp og tro på at han skal få det bedre. Han vurderes ikke å være i direkte suicidfare nå, men han har sårbarheter og historikken viser redusert impuls kontroll. Det er derfor usikkerhetsmomenter hvordan dette eventuelt kan slå ut ved økte belastninger, men ingen tidligere forsøk. Suicidfaren vurderes å være lav nå.

Rus: Han svarer nei på direkte spørsmål og det er ikke indisier i noen annen retning

Han fikk ny time den 1/8, denne timen endres av han til den 6/8, så møtte han til samtaler den 15/8, 22/8.

(...)

Jeg snakker med han siste gang den 22/8, da formidler han følgende:

Han gir fortsatt uttrykk for stor usikkerhet når det gjelder om hans samboer vil fortsette samlivet videre med han, han sier at det er avstand mellom dem og at han skjønner at hun trenger dette nå og tid, men at han føler på en stor usikkerhet med tanke på om hun kommer til gjøre det slutt. Han sier at han derfor nå også legger en plan B, ved at han har regnet på hvordan han vil stå økonomisk hvis hun går fra han og undersøkt priser på boliger rundt omkring. Han sier at han tenker at han vil komme til å klare seg og finne gode løsninger for egen del.

Han forteller også at han har en god venn, som han har fått et mere fortrolig forhold til og at det oppleves støttende og godt.

Vi gjør en ny avtale den 11/9, men denne avlyses av han.

(...)

Vedrørende spørsmål om hans sinnstilstand: Inntrykket er det samme som evalueringen etter første time, han har i løpet av de timene jeg har snakket med han ikke vist tegn på realitetsbrist eller alvorlig sinnslidelse. Han har vært adekvat bekymret for at hans kone skal forlate han, men også gitt uttrykk for at han forbereder seg konstruktivt ved å tenke på hvordan han skal innrette seg økonomisk, og at han skal fungere godt som far for sine barn, har fremtidsplaner. Han har søkt og opplevd støtte i nettverk utenfor familien. Han har benektet planer om suicid når dette har vært spurt om. Det er altså ikke fremkommet tegn på underliggende varig sinnslidelse som kan forklare selvmordet.

Selskapet etterlyste dokumentasjon/informasjon om dødsfallet 10.2.20. Ytterligere redegjørelse for kravet ble fremsatt i brev fra klager 13.2.20.

Selskapet innhentet politidokumentene, og varslet om mulig behov for ytterligere journalopplysninger. Politidokumentene ble etter det som er opplyst mottatt 21.2.20.

Selskapet ba 11.3.20 klager innhente ytterligere journalopplysninger fra fastlegen og psykologen.

Etter en ny e-post fra selskapet til klager 7.5.20, ble psykolog K.s journal oversendt selskapet 12.5.20. Klager opplyste at et annet forsikringsselskap hadde betalt erstatning.

Selskapet avslo kravet 2.6.20. Det ble vist til forsikringsavtaleloven § 13-8 første ledd, forsikringsvilkårene pkt. 5.3.1 underpkt. 9 og til at det ikke var sannsynliggjort at selvmordet skyldtes en akutt sinnsvirring med ytre årsak.

Psykolog K. gir i brev av 24.8.20 en redegjørelse for begrepet "sinnslidelse" og noen generelle faktorer ved økt suicidrisiko, oppsummerer forsikrede sinnstilstand og gir noen kliniske betraktninger om hva som kan ha gjort forsikrede suicidal. Konklusjonen lyder:

Ut fra mitt kjennskap til pasienten, er min vurdering at han ikke led av en grunnleggende alvorlig sinnslidelse som utgjorde økt suicidrisiko da jeg hadde kontakt med han, men av en mild depressiv lidelse. Han taklet tanken på samlivsbruddet bedre og så muligheter fremover ved siste kontakt. Sannsynligvis ble den store påkjenningen da underslaget ble avslørt akutt utløsende for hans valg om å brått ta livet sitt. Dette sannsynliggjøres av en grunnleggende lav selvfølelse, kombinert med en vellykket kompenserende fasade som gjorde han ekstra sårbar for avsløringen av underslaget, med det påfølgende tapet av aktelse og fasade noe han, i egne øyne sannsynligvis har opplevd som uopprettelig der og da.

Klager har i det vesentlige anført at selvmordet skyldtes en akutt sinnsforvirring. Konfrontasjonen med arbeidsgiver 23.9.19 var den direkte og eneste årsaken til at forsikrede begikk selvmord. Avsløringen av økonomisk utroskap og det alvorlige tillitsbruddet i forhold til arbeidsgiver medførte et sjokk for forsikrede, som i en kortere periode førte til slik akutt sinnsforvirring at han begikk selvmord. Hadde forsikrede mistet jobben på et annet tidspunkt, der han ikke var så preget av andre hendelser ville han mest sannsynlig ikke tatt sitt eget liv. Kombinasjonen med andre forhold gjorde at det ble for mye på en gang. Forsikrede var på ingen måte sinnslidende og var ikke suicidal, jf. uttalelse fra psykolog K. Hvis livsbelastninger med gjeld under en årslønn og mulig samlivsbrudd skal likestilles med en sinnslidelse, blir gruppen med sinnslidende svært stor.

Et annet forsikringsselskap har utbetalt forsikring for dødsfall som følge av selvmord, og det antas at det andre forsikringsselskapet har foretatt en vurdering i forhold til fal. § 13-8. Sekretariatets vinkling om at hendelsene mandag 23.9.19 ikke kunne utløse noen akutt sinnsforvirring siden forsikrede allerede fredag hadde fått klare varsler om forhold rundt økonomiske avvik, fremstår underlig og er ikke noe som selskapet har anført. De faktiske forholdene helgen før selvmordet, var at forsikrede, etter det ektefellen opplyser, planla økonomiske forhold og feiring av fødselsdager for barna, og at han i samtale med sin svoger på søndagen ga uttrykk for at han gledet seg til et snarlig treff med en øl.

Selskapet har i det vesentlige anført at det ikke er sannsynliggjort at forsikredes selvmord skyldtes en akutt sinnsforvirring av ytre årsak, jf. FSN-5411 og NOU 1983:56 s. 93-94. Selvmordet var sannsynligvis et utslag av livsbelastninger over tid i form av samlivsproblemer og høyt privat forbruk/kredittkortgjeld sammen med avsløringen av økonomisk utroskap og påfølgende tap av jobb. Slik forsikredes opptreden er beskrevet fra ettermiddagen 23.9.19 og frem til han ble funnet død, sammen med omstendighetene på funnstedet, er det ikke sannsynliggjort at han ikke kunne forstå rekkevidden av sin handling. Dette endres ikke av psykolog K's konklusjon i brev av 24.8.20. Selskapet har aldri anført at forsikrede led av en sinnslidelse. Fravær av sinnslidelse medfører ikke i selv at selvmordet er et utslag av en akutt sinnsforvirring, jf. FinKN 2016-474. Det avgjørende er at klager ikke har sannsynliggjort at selvmordet skyldtes en plutselig svikt i tilregneligheten.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Forsikrede var omfattet av en fritidsulykkesforsikring tegnet av arbeidsgiver. Det fremgår av sikkerhetsforskriftene for forsikringen, pkt. 5.3.1, at selskapet ikke dekker "selvmord eller forsettlig fremkalt skade". I vilkårene pkt. 5.3.2 er unntaket formulert slik:

9. selvmord, med mindre kravstilleren kan sannsynliggjøre at dette skyldes akutt sinnsforvirring, som skyldes ytre årsak, og ikke en sinnslidelse

Etter fal. § 13-8 første ledd siste punktum kan selskapet ved *ulykkesforsikring* ta forbehold om at det ikke svarer "for selvmord ... som følge av sinnslidelse". Unntaket er innenfor rammen som fal. § 13-8 første ledd siste punktum angir.

Saken reiser spørsmål om klager har sannsynliggjort at selvmordet skyldtes en akutt sinnsforvirring som følge av en ytre årsak. Det er klager som må sannsynliggjøre – har bevisbyrden for – at selvmordet skyldes en akutt sinnsforvirring som skyldes en ytre årsak, ettersom det ikke er tvil om at forsikrede tok livet av seg. Vilrådets krav om akutt sinnsforvirring som skyldes en ytre årsak, betyr at klager må bevise at selvmordet skyldes en plutselig svikt i tilregneligheten i løpet av et meget kort tidsrom. Ordlyden innebærer at forsikrede på grunn av en ytre årsak må ha vært i en tilstand hvor han ikke klarte å forstå rekkevidden av sine handlinger. Dette er en presisering av ulykkesforsikringens avgrensning mot sykdomsrisiko, se LA-1993-839.

Klager har gjort gjeldende at selvmordet skyldes en akutt sinnsforvirring med ytre årsak, og har vist til at avsløringen av forsikredes økonomiske utroskap utløste en sjokkartet tilstand. Nemnda er enig i at avsløringen av underslaget og tapet av arbeidet må ha vært en påkjenning for forsikrede, men kan ikke se at det kan anses å ha ført til noen akutt sinnsforvirring.

Selv mordet i seg selv er etter nemndas syn heller ikke bevis for noen plutselig svikt i forsikredes tilregnelighet. Opplysningene saken viser snarere at handlingen var overveid: Etter å ha kjørt sønnen til trening, kjørte forsikrede til et skogholt, parkerte bilen, etterlot lommebok og penger i bilen, og fant frem til en skrent hvor han benyttet et medbrakt tau. Opplysningene i saken viser at forsikrede over noe tid hadde hatt psykiske påkjenninger. Avsløringen av underslaget og samtalen med arbeidsgiver har åpenbart økt disse, men det er ikke noe som tilsier at avsløringen/tapet av arbeidet har vært den ytre årsaken til en akutt sinnsforvirring.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Selskapet gis medhold.

Ved behandlingen deltok Karin M. Bruzelius (leder), Tonje Giertsen (selskapsrepresentant) og Paal Bjønness (forbrukerrepresentant).